

Kontrolné otázky k 1. testu.

1. Čím sa vyznačoval merkantilizmus?

chcel zabezpečiť rast bohatstva krajiny, pričom jeho hlavný zdroj videli v zahraničnom obchode, ktorý zabezpečoval príliv drahých kovov

2. Kto bol Adam Smith a aký je jeho prínos v ekonomickej teórii?

škótsky filozof

dielo: Bohatstvo národov

teória absolútnych výhod (absolútne náklady)

3. Čo bolo hlavným cieľom Keynesovskej ekonomickej teórie?

investície do infraštruktúry

4. Čo je hlavnou príčinou nestability trhového hospodárstva podľa Keynesa?

nedostatočné investície a efektívny dopyt

5. V čom spočíva podstata monetaristickej teórie?

Podstata teórie spočíva v požiadavke regulácie

množstva peňazí v obehú emisnou bankou, čo zabezpečí dlhodobé a stabilné tempo ekonomického rastu, napomôže eliminovať infláciu a ďalšie poruchy reprodukčného procesu.

6. V čom spočíva podstata teórie ekonómie strany ponuky?

ekonómia strany ponuky by riešila nezamestnanosť napr. znižovaním daňového zaťaženia hospodárskych subjektov, čo by viedlo k rozvoju podnikania, a tak aj k zvyšovaniu zamestnanosti

7. Zadefinujte pojem ekonómia.

Ekonómia je veda o tom, ako spoločnosť využíva vzácne zdroje na výrobu užitočných tovarov a ako ich rozdeľuje medzi členov spoločnosti na spotrebu.

8. Čo skúma makroekonómia?

Skúma správanie jednotlivých zložiek ekonomiky a čiastkových ekonomických subjektov ako sú firmy, domácnosti, odvetvia a jednotlivci.

9. Čo skúma mikroekonómia?

jej predmetom je ekonomika ako celok, narába s veličinami, ktoré pomáhajú sumarizovať jednotlivé ekonomické subjekty resp. výsledky ich činnosti. Zaoberá sa hospodárstvom ako celkom, celkovou výrobou tovarov a služieb.

10. Čím sa zaoberá pozitívna ekonómia?

popisuje a zaoberá sa ekonomickými javmi takými, aké v skutočnosti sú ako napr. mierou inflácie, výška daní. Na opis javov využíva hlavne vedecké výroky.

11. Čím sa zaoberá normatívna ekonómia?

Zaoberá sa tými istými témami ako pozitívna ekonómia, avšak vo veľkej miere využíva hodnotové súdy. Hovorí, ako BY MALA vyzerat' ekonomická realita

12. Ako členíme metódy skúmania používané v ekonómii a čo je ich podstatou?

Empirické - Zmyslové vnímanie, skúsenosti. Pozorovanie, meranie experiment.

Teoretické - všeobecné (logické) metódy. Abstrakcia, Analýza – syntéza, Indukcia - dedukcia

Špeciálne - Kvantitatívne (exaktné) metódy. Matematické, modelovanie, sociologické metódy

13. Čo je experiment?

overenie pravdivosti hypotézy/predpokladu

a) riadený experiment: vytvorený v umelom prostredí napr. niekoľko skupín šudí ku ktorým sa pristupuje rovnako okrem jedného faktora

b) prirodzený experiment: v reálnom živote napr. vojna v Sýrii -> zvýšenie ceny ropy -> zhoršená živ. úroveň

14. Popíšte metódu abstrakcie.

abstrakcia - vylúčenie všetkých zbytočných a náhodných skutočností, pričom vyberáme len dôležité skutočnosti, z ktorých tvoríme predpoklady (za zachovania podmienky ceteris paribus)

15. Popíšte metódu analýzy.

analýza - rozklad celku na jednotlivé časti (procesy, javy)

syntéza – opak analýzy

16. Popíšte metódu indukcie.

od jednotlivého ku všeobecnému (od čiastkových poznatkov ku všeobecným)

17. Definujte ekonomický model.

vytvorenie zjednodušenej verzie určitého ekonomického javu (graf, rovnica)

18. Z ktorých krokov pozostáva metodológia ekonómie?

Pozorovanie + zber údajov

Analýza + identifikácia problému

Formovanie hypotéz

Testovanie hypotéz a ich interpretácia

Syntéza - sformovanie teórie

19. Čo je hypotéza?

tvrdenie, ktoré sa snaží vysvetliť určitý jav

20. Čo znamená predpoklad „ceteris paribus“?

ostatné premenné nezmenené; meníme vždy iba jednu premennú

21. V čom spočíva klam kompozície?

predpokladá, že čo platí pre celok, to platí pre časť

22. Čo znamená subjektívnosť v skúmaní ekonomických javov?

posudzovanie ekonomickej reality na základe získaných znalostí ~~môže viesť ku krátkozrakému videniu~~

23. Čo znázorňuje hranica produkčných možností?

ukazuje všetky možné kombinácie výstupov za predpokladu:

a) pevného množstva zdrojov danej kvality a

b) efektívneho využitia týchto zdrojov

24. Kedy hovoríme, že ekonomika produkuje efektívne?

ak produkuje na krivke produkčných možností

25. Čo vyjadrujú alternatívne náklady?

=náklady obetovanej príležitosti

predstavujú hodnotu statkov alebo služieb, ktorých sme sa vzdali; Cena obetovanej príležitosti znamená, akej hodnoty jedného statku sme sa vzdali v prospech iného statku.

26. Vplyvom čoho dochádza k posunu krivky produkčných možností?

krivkou produkčných možností môže hýbať:
technologické zlepšenie, rast veľkosti kapitálu a jeho kvalita, rast množstva pracovnej sily a jej kvalifikácia

27. Ako definujeme potreby v ekonómii?

(ne)uvedomelý pocit nedostatku niečoho

28. Aký základný problém charakterizuje zákon vzácnosti?

charakterizuje rozpor medzi kvantitou zdrojov a nekonečnosťou potrieb

29. Ako znie zákon vzácnosti?

pri plnom využívaní výrobných zdrojov a pri zvyšovaní produkcie jedného produktu musí dochádzať k znižovaniu výroby druhého produktu

30. Ako definujeme voľné statky?

= verejné statky

platí pri nich nerivalitná spotreba a nevylučiteľnosť zo spotreby; sú prístupné všetkým ľuďom bez obmedzenia (vzduch)

31. Ako funguje príkazový ekonomický systém?

Ekon. systém založený na príkazoch z centra. Rozhodnutia uskutočňuje štát pomocou administratívno-direktívnych nariadení. Plní prerozdelenia funkciu s cieľom zabezpečiť sociálnu rovnosť medzi občanmi. Prevláda štátne vlastníctvo => ceny určuje štát.

Výhody - sociálna rovnosť - každý si mohol dovoliť približne rovnako

Nevýhody - výroba na sklad; žiadaného tovaru sa vyrábalo málo, menej žiadaného tovaru sa vyrábalo na sklad

Čo? Ako? Pre koho? = ŠTÁT

32. Ako funguje trhový ekonomický systém?

Ekon. systém založený na princípe slobodného podnikania. Trh je voľný => štát doň nezasahuje. Ceny určuje dopyt a ponuka. Snaží sa maximalizovať dôchodky(ponuka) a úžitok(dopyt). Existuje sloboda voľby: vyrábam/spotrebúvam čo chcem. Na trhu je dokonalá konkurencia: na strane dopytu a ponuky je také veľké množstvo subjektov, že ani jeden z nich nemôže určovať cenu.

Výhody: podnecuje k hospodárnosti, informuje o lokálnych podmienkach podnikania, signalizuje preferencie spotrebiteľov

Nevýhody:

nechráni slabých

nebráni zásahu netrhovými silami(napr. monopolov) do tvorby cien

produkuje vedľajšie účinky (externality)

v niektorých sférach odmieta fungovať

nedostatočne stabilný

asymetria informácií - nie každý je rovnako informovaný v danom čase

Čo? spotrebiteľia Ako? konkurencia Pre koho? vlastníci VF

33. Aký typ ekonomického systému vykazujú reálne fungujúce ekonomiky?

zmiešaný ekon. systém

34. Čo patrí medzi hlavné nedokonalosti trhu?

externality
nedokonalá konkurencia
štátne zásahy
verejné statky
asymetria informácií

35. Čo sú externality?

dôsledky určitej činnosti postihujú (ovplyvňujú)(pozitívne alebo negatívne) aj nezúčastnené subjekty

36. Akou formou sa realizuje konkurencia na strane ponuky?

snaha výrobcu o maximalizáciu zisku a posilnenia svojej pozície na trhu. Snaha vytlačiť konkurenta najzjavnejšie v období, keď ponuka prevyšuje dopyt
môže byť:

- a) Cenová - spotrebiteľ je lákaný na cenu (aj za cenu dočasnej straty pre výrobcu)
- b) Necenová - spotrebiteľ je lákaný na vyššiu kvalitu, servis, dizajn, darček

37. Akou formou sa realizuje konkurencia na strane dopytu?

prejavuje sa najviac v období, keď dopyt prevyšuje ponuku, teda keď nastane nedostatok určitého tovaru na trhu: kto prv príde, ten skôr berie, protekcia cez známosť, tlačénica
Napríklad aj keď stúpne cena nejakého tovaru, tak ho prestanú kupovať.

38. Ako definujeme trh?

miesto, kde sa stretáva dopyt a ponuka

39. Aké sú hlavné subjekty trhu?

- 1. Domácnosti
- 2. Podniky
- 3. Štát
- 4. Zahraničie

40. Ako definujeme agregátny trh?

trh všetkých tovarov a služieb

41. Ako definujeme trh statkov a služieb?

trh, kde sa predávajú a nakupujú SaS konečnej spotreby

42. Čo je trhová konkurencia?

proces, v ktorom sa stretávajú subjekty trhu, pričom každý z nich sa snaží dosiahnuť maximálnu hmotnú výhodu

43. Ako definujeme dopyt?

množstvo SaS, ktoré sú kupujúci schopní a ochotní kúpiť pri danej cene

44. Ako znie zákon klesajúceho dopytu?

pri zvyšujúcej sa cene množstvo dopytovaných SaS klesá

45. Čo je rovnovážna cena?

cena, pri ktorej je ponúkané a dopytované množstvo určitého statku rovnaké

46. Ako definujeme ponuku?

množstvo SaS, ktoré sú predajcovia ochotní a schopní ponúknuť pri danej cene

47. Čo je individuálna ponuka?

ponuka jedného výrobcu

48. Čím je tvorená trhová ponuka?

je tvorená súčtom individuálnych ponúk

49. Aká situácia nastane na trhu, ak je cena pod úrovňou rovnovážnej ceny?

previs dopytu => dopytované množstvo je väčšie než ponúkané množstvo
ČIŽE tovaru je málo, lebo je lacný, tak sa ľudia idú za ním dotrhať

50. Kedy vzniká na trhu nadmerná ponuka?

vtedy, keď je cena vyššia ako rovnovážna

51. Čím je vyvolaný pohyb pozdĺž krivky dopytu?

zmenou ceny daného produktu, ktorého sa krivka týka

52. Kedy dochádza k pohybu celej krivky dopytu, uveďte príklady.

celou krivkou hýbe:

1. príjem - čím vyšší príjem, tým väčší dopyt
2. úžitkovosť - čím vyššia úžitkovosť, tým väčší dopyt
3. bohatstvo domácností - čím väčšie, tým väčší dopyt
4. iné faktory - móda, reklama, nutkanie

53. Čím je vyvolaný pohyb pozdĺž krivky ponuky?

zmenou ceny daného produktu, ktorého sa krivka týka

54. Kedy dochádza k pohybu celej krivky ponuky, uveďte príklady.

1. ciele
2. ceny relevantných statkov (komplementary, substitúty)
3. ceny vstupov (materiál)
4. technológie
5. ďalšie faktory ( )

55. Zadefinujte inferiórny statok.

statok nižšej kvality

56. Čo rozumieme pod pojmom virtuálny trh?

trh vytvorený na internete

57. Aké sú ceny výrobných faktorov?

pri pôde – nájomné za pôdu sa nazýva renta. Jej základom je výnos z pôdy – pozemková renta
(MRPP = renta = MPP . cena produkcie)

pri kapitáli – sa platí za službu úrok. Tomuto vzťahu sa hovorí úver.

(MRPK = úrok = MPK . cena produkcie)

pri práci – sa platí za jej službu mzda.

(MRPL = mzda = MPL . cena produkcie)

58. Čo patrí medzi základné výrobné faktory, definujte každý.

Práca - Práca ako výrobný faktor je akákoľvek ekonomicky zameraná manuálna alebo duševná činnosť:

1. ktorej výsledkom sú statky a služby uspokojujúce naše potreby a
2. ktorá je zdrojom príjmu (mzdy)

Pôda - zahŕňa všetky súčasti prírodného prostredia

Kapitál - je tvorený statkami, ktoré nie sú určené na priamu spotrebu, ale na rozšírenie/náhradu výrobných kapacít; iba reálny kapitál považujeme za výrobný faktor

59. Kto tvorí dopyt na trhu výrobných faktorov?

Podniky

60. Kto tvorí ponuku na trhu výrobných faktorov?

Domácnosti

61. Čo je celkový fyzický produkt?

vytvorené množstvo produkcie v naturálnom vyjadrení (napr. 1000 párov obuvi)

62. Čo je hraničný fyzický produkt a ako sa vypočíta?

prírastok produkcie (produktu) vyvolaný prírastkom VF o 1 jednotku (pri zachovaní ceteris paribus) (dodatočná produkcia)

vypočíta??? Počíta sa len príjem z neho

63. Čo je príjem z hraničného produktu a ako sa vypočíta?

Ak vynásobíme cenou výrobku hraničný fyzický produkt, získame príjem z hraničného produktu (MRP – Marginal Revenue Product) daného výrobného faktora

$MPP \cdot p = MPR$

64. Čím je určený dopyt po výrobnom faktore?

je určovaný hraničným produktom (MPP) a príjmom z hraničného produktu (MPR)

65. Čím je daná ponuka výrobných faktorov?

hraničná (dodatočná jednotka) náklady faktora (marginal factor cost) - MFC

= náklady vynaložené na nákup (nájom) dodatočnej jednotky VF

66. Aké sú ceny výrobných faktorov?

- 1/ MPP pôdy . cena produkcie = cena pôdy (renta)
- 2/ MPP práce . cena prod. = cena práce (mzda)
- 3/ MPP kapitálu . cena prod. = cena kapitálu (zisk, úrok)

67. Kto tvorí dopyt na trhu práce?

Podniky

68. Od čoho závisí ponuka na trhu práce?

Domácnosti

Daná počtom pracovníkov alebo počtom hodín

- úroveň reálnych miezd
- práceschopné obyvateľstvo
- výška životných nákladov

69. Ako by ste zadefinovali hraničný produkt?

Dodatočný produkt, ktorý je výsledkom jednej dodatočnej jednotky nejakého inputu, zatiaľ čo všetky ostatné inputy zostanú nezmenené.

70. Zadefinujte nominálnu a reálnu mzdu.

Nominálna - suma peňazí, ktorú pracovník dostáva

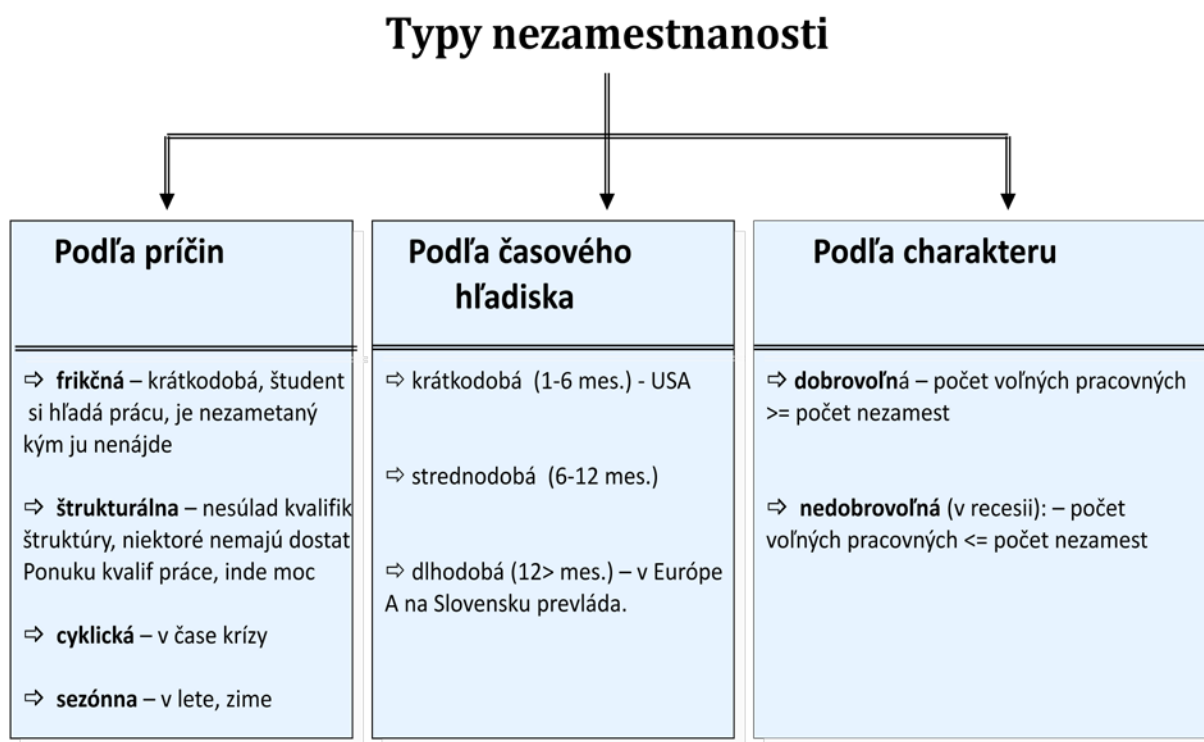
reálna – jej výška závisí od výšky nominálnej mzdy, úrovni cien tovarov a služieb a daňového zaťaženia (vyjadruje kúpyschopnosť nominálnej mzdy, t. j. koľko tovarov a služieb si môže jej príjemca kúpiť)

71. Popíšte trh práce pri pružných a nepružných mzdách.

Pri pružných mzdách, ktoré sa zvyšujú alebo znižujú, aby vyčistili trh, neexistuje nedobrovoľná nezamestnanosť.

Pri nepružných mzdách – mzdy sú nepružné smerom na dol (stanovená minimálna mzda). Preto vznikajú nedobrovoľne nezamestnaní.

72. Popíšte jednotlivé formy nezamestnanosti.

73. Definujte VF Kapitál.

kapitálové statky, ktoré nie sú určené na okamžitú spotrebu, ale pôsobia vo sfére výroby pri produkcii spotrebných i kapitálových statkov

74. Ako delíme kapitál?

1/ **reálny** (produktívny, fyzický)

–fixný – stroje, budovy, zariadenia

–obežný – zásoby, materiál, nedokončená výroba

–jediný je výrobným faktorom

2/ **potenciálny** (peňažný) – voľné finančné zdroje (v bankách)

- tezaurované peňažné zásoby – v hotovosti, doma – nemajú prospech pre spoločnosť

3/ **tovarový** – statky určené na predaj

4/ **fiktívny** (portfóliový) – cenné papiere

75. Čo je investovanie a čo investícia?

Investovanie – eriem peniaze z banky a využijem ich na kúpu nového zdroja

Investície – kapitálové statky získané investovaním

76. Aké sú zdroje financovania investícií?

Reprodukčné – financovanie z odpisov

Rozvojové – financovanie z úspor (vlastných(našetrené); cudzích(pôžičky, úvery, dlhopisy,...))

77. Čo sú odpisy?

Nie sú to peniaze v hotovosti. Peňažné vyjadrenie miery opotrebenia dlhodobého majetku.

Napr. firma má nejaký server, ktorý stojí 2000 €. Z hľadiska podnikovo-ekonomického sa server stane majetkom firmy. My predpokladáme, že server sa opotrebuje za 4 roky. Za ten čas sa započíta do odpisov $500 + 500 + 500 + 500$.

~~Zisk = Výnosy – Náklady Tým pádom zvyšujem náklady firmy a znižujú sa dane.~~

78. Od čoho je odvodený dopyt po pôde?

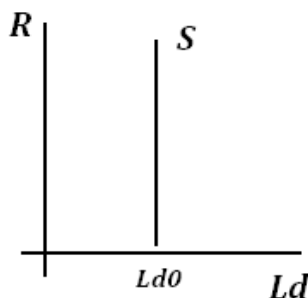
Je odvodený od dopytu po produktoch vyrobených na pôdy /zemiaky, obilie/. ~~Dopyt je určený hraničným produktom pôdy a príjmom z hraničného produktu. Dopyt po pôde má relatívne nízku elasticitu.~~

79. Čím je daná ponuka pôdy?

Má takmer nulovú elasticitu. Je limitovaná prírodnými podmienkami. Pôda je absolútne obmedzená.

80. Nakreslite trh ponuky pôdy.

81. Aké sú hlavné štátne zásahy do poľnohospodárstva?

~~S odhadom na cenovú stabilitu a efektívnosť.~~

Subvencovanie ceny - ená systematickou hmotnou podporu alebo výpomoc z verejných prostriedkov.

Intervenčný nákup poľnohospodárskej produkcie /štát nakupuje zásoby pšenice, atď/.

+ všetky príklady z cvičení